

Με δέος μπροστά σε μεγάλα πράγματα

«Ιφιγένεια εν Αυλίδι» του Ευριπίδη από το Herzliya Ensemble, Ισραήλ

Μετάφραση: Σιμόν Μπουζάγκλο
Σκηνοθεσία και σκηνικά: Γιόσι Ισράελι
Κοστούμια: Φρίντα Κλάπχολιτς-Αβραχάμι
Μουσική διασκευή: Αντί Ζισμάν
Παίζουν: Τσοο Αβιτάλ, Γιντάλια Μπέσερ, Γιό-
ραμ Γιόπσεφσπεργκ, Γκάι Μεσίκα, Σάλουα
Νακάρα, Νάομι Πρόμοβιτς-Πίνκας, Νιμρόντ
Μπέργκμαν.

Από τα βάθη των διακοπών, προς σκορπισμένους αναγνώστες, για κάτι που πέρασε και δε θα ξανάρθει... Αξίζει τον κόπο; Μα και βέβαια, αφού μου άρεσε η παράσταση! Όπως το περσινό, το 12ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού δράματος, έτσι και το φετινό, το 13ο, τέλειωσαν με παραγωγές από το Ισραήλ. Η περσινή «Αντιγόνη» με κατέπληξε με τον καλύτερο Κρέοντα που είχα δει ποτέ, μ' ένα εκπληκτικό Χορό τεσσάρων γερόντων, με την πλήρη συνειδητοποίηση της σημασίας των πραγμάτων με τα οποία οι δημιουργοί της παράστασης είχαν καταπιαστεί.

Αυτό το τελευταίο, το δέος μπροστά στα μεγάλα πράγματα σε συνδυασμό με το θάρρος της αληθινής δημιουργικότητας, χαρακτηρίζει και τη φετινή «Ιφιγένεια εν Αυλίδι» από το Herzliya Ensemble. Η φόρμα που έχει επιλέξει ο σκηνοθέτης της παράστασης Γιόσι Ισράελι είναι τόσο απλή που στην αρχή ξενίζει, δημιουργεί την εντύπωση ότι ο θίασος αποφάσισε να κάνει περίπατο Ξυπόλητος στα αρχαία ελληνικά αγκάθια. Πολύ γρήγορα αρχίζει όμως να αντιλαμβάνεσαι ότι δεν πρόκειται για μοντέρνα αφάιρεση ή μεταμοντέρνα αποδόμηση. Πρόκειται για αναζήτηση της ουσίας της τραγωδίας του Ευριπίδη, εκείνης που ενώνει το κείμενο από τα πιο βαθιά κανάλια με την Παλιά Διαθήκη, δηλαδή με τον αρχαίο εβραϊκό πολιτισμό, με τον Χριστιανισμό, αλλά και άλλες αρχαίες κουλτούρες. Και είναι, βέβαια, η ιδέα της θυσίας του ενός για όλους.

Τι φόρμα, αλήθεια, μπορεί να ταιριάζει σ' ένα τέτοιο περιεχόμενο; Πού μπορεί να χωρέσει το φιλοσοφικό βάθος και το πολιτισμικό εύρος του θέματος; Ο Γιόσι Ισράελι δίνει την απάντηση: στον άνθρωπο. Στην ανθρώπινη φιγούρα, στη χαμηλή φωνή, στην κουρασμένη ματιά. Ο Αγαμέμνων του Γιντάλια Μπέσερ κάθεται σωριασμένος σε μια καρέκλα σχεδόν με την πλάτη προς το κοινό, και έχει πάνω στους ώμους του το ίδιο βάρος μ' εκείνο του Αβραάμ και κείνου του Θεού που έπρεπε να θυσιάσουν τον Ισαάκ και τον Χριστό τους επειδή έτσι Έπρεπε.

Η Νάομι Πρόμοβιτς-Πίνκας στο ρόλο της Ιφιγένειας, τόσο αγνή, τόσο παιδί, σχεδόν άφυλη, ντυμένη για γάμο ή σφαγή, το κοστούμι (Φρίντα Κλάπχολιτς-Αβραχάμι) να μοιάζει με σπάργανο, Αμνός του Θεού, Agnus Dei. Η Κλυταιμνήστρα της Σάλουα Νακάρα αντιπροσωπεύει την πιο ανθρώπινη διάσταση των πραγμάτων, τη μητρική στάση απέναντι στην ανδρική λογική, την απελπισμένη προσπάθεια να σώσει το κουτάβι της. Μοιάζει με τη Σάρα που αγνοήθηκε, με τη Μητέρα του Χριστού που δν ρωτήθηκε...

Ο Γιόσι Ισράελι δεν κάνει εγκεφαλικούς παραλληλισμούς, δεν επιβάλλει τίποτα ξένο στο κείμενο του Ευριπίδη. Απλά κοιτάζει στο βάθος των λέξεων-πηγαδιών κι εκεί τα βρίσκει όλα. Ο Άνθρωπος και ο Λόγος κυριαρχούν στην άδεια σκηνή, αλλά όχι από την αρχή, όπως είπα και πριν. Στις πρώτες στιγμές ο θεατής καταβάλλεται από ένα horror vacui βλέποντας άδεια τη

σκηνή, μ' ένα πιάνο που την κάνει ακόμα πιο άδεια, με μια πιανίστρια να παίζει Μπαχ, με μια νθοποιό στη θέση του Χορού, με τον Γέροντα να πλέκει με σμιλί, βγάζοντας μας έξω από το χρόνο, να μην έχουμε να πιαστούμε από πουθενά. Μόνο από το Λόγο και από την ανθρώπινη φωνή και όψη.

Ως γνωστόν, μόνο εκείνα τα διλήμματα είναι μεγάλα που στέκουν για πάντα ανοιχτά, μόνο εκείνα τα ερωτήματα συνεχίζουν να βασανίζουν τους ανθρώπους που δεν μπορούν να καλυφτούν από μία και μοναδική απάντηση. Το μεγαλείο του Ευριπίδη συνίσταται στην ικανότητά του να αφήνει τα διλήμματα ανοιχτά και τα ερωτήματα αναπάντητα έτσι ώστε αιώνια οι αναγνώστες, οι ερμηνευτές, οι καλλιτέχνες και οι θεατές να μπαίνουν στους λαβύρινθους των έργων του και να βγαίνουν με τη συνειδητοποίηση της ματαιότητας της προσπάθειας να δώσουν μια απάντηση, μια λύση, μια αλήθεια.

Οι καλλιτέχνες από το Ισραήλ δημιούργησαν μια πολύ ενδιαφέρουσα παράσταση, με πολύ καλό υποκριτικό επίπεδο, αναγκαίο σε μια παραγωγή βασισμένη στην ανθρώπινη μορφή, γυμνή από όποια τεχνάσματα, έτοιμη να κριθεί γι' αυτό που είναι, γι' αυτό που υποστηρίζει. Η επιλογή της μουσικής του Μπαχ (μουσική διασκευή και εκτέλεση Αντί Ζισμάν) είναι απόλυτα δικαιολογημένη στα πλαίσια των διαπολιτισμικών και διαθρησκευτικών αναζητήσεων του σκηνοθέτη. Η νηική αναζήτηση είναι ενσωματωμένη στην αισθητική, η λιτότητα των μέσων ταιριάζει στην αυστηρή σοβαρότητα του θέματος.

Τα Διεθνή Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος εκπαιδεύουν το κυπριακό θεατρικό κοινό παρουσιάζοντας τις αναζητήσεις των ξένων καλλιτεχνών στον τομέα του Αρχαίου Δράματος και εμβολιάζοντας το ενάντια στον πολιτιστικό εθνικισμό, μια επικίνδυνη αρρώστια.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ